

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร

โดย : นางสาวณอมนวล สีหะกุลัง

การศึกษาเรื่องการสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการเกษตร บทบาทของการสื่อสารและการใช้ประโยชน์จากสื่อประเภทต่างๆของชุมชนเพื่อการพัฒนาการเกษตร และเพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการพัฒนาสื่อชุมชนเพื่อการพัฒนาการเกษตร ของศูนย์ศึกษาเขาหินซ้อน สถานีวิทยุชุมชนเขาหินซ้อน ศูนย์ศึกษา และพัฒนานวนเกษตร(ห้วยหิน) และกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในบริเวณพื้นที่จำนวน 324 ราย โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากผลการศึกษาพบว่า

รูปแบบของกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีการจัดตั้ง **ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน** โดยเกษตรกรเจ้าของภูมิปัญญามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดแนวคิดให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ อีกทั้งเกษตรกรภายในพื้นที่ยังมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของเกษตรกร และร่วมกันหาแนวทางการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา ร่วมกันโดยนำหลัก SWOT Analysis มาใช้ในการสอบถามความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

ในส่วนของสถานีวิทยุเขาหินซ้อน มีการให้ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการ อีกทั้งผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการสถานีวิทยุชุมชนเขาหินซ้อน สำหรับในส่วนของศูนย์ศึกษาฯนเกษตร มีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมระหว่างศูนย์ฯกับชุมชน คือร่วมกันผ่านกิจกรรม การอบรมสาริตี้อีกทั้งยังทำหน้าที่สื่อสารถ่ายทอดการเรียนรู้สู่เกษตรกรรายอื่น ๆ อีกทั้งยังมีการเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์การทำนเกษตรร่วมกันเป็นประจำ

บทบาทของการสื่อสารและการใช้ประโยชน์จากสื่อประเภทต่างๆของชุมชนเพื่อการพัฒนาการเกษตรพบว่าสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรคือสื่อบุคคลและสื่อกิจกรรม โดยมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เช่น ปัญหาหนี้สินและปัญหาการขาดแคลนความรู้ใหม่ ๆ ส่งผลทำให้เกิดการฟื้นฟูเปลี่ยนแปลงและเป็นการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

สำหรับบทบาทของชุมชนต่อการพัฒนาสื่อชุมชนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนเกษตร(ห้วยหิน) โดยพิจารณาจากการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในด้านต่างๆของกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมการสื่อสารต่างๆของเกษตรกรจำนวน 324 คนพบว่า บทบาทของเกษตรกรต่อการพัฒนาสื่อชุมชนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มี บทบาท ส่วนร่วมในฐานะผู้รับสารคือการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม(อบรม/สาธิตฯ)อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือบทบาทในฐานะผู้ผลิตหรือผู้ส่งสารคือการร่วมทำหน้าที่ในการผลิตสื่อที่ใช้ในโครงการ/กิจกรรม(อบรม/สาธิตฯ) เนื่องจากเป็นเกษตรกรไม่มีทักษะความสามารถด้านการผลิตสื่อดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นไปได้ยาก สำหรับประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับสื่อชุมชนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ พบว่า การได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในโครงการ/กิจกรรม(อบรม/สาธิตฯ)และการได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก ส่วนผลการศึกษามบทบาทชุมชนต่อการพัฒนาสื่อชุมชนของสถานีวิทยุชุมชนเขาหินซ้อน พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมในทุกด้านไม่ว่าในฐานะผู้ส่งสารหรือผู้ผลิต บทบาทในฐานะผู้รับสารหรือผู้รับฟังอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด สำหรับประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับสื่อชุมชนของ

สถานีวิทยุชุมชนเขาหินซ้อนพบว่าได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ใหม่ๆจากรายการวิทยุและได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในรายการวิทยุอยู่ในระดับมาก

ส่วนผลการศึกษายกย่องชมเชยต่อการพัฒนาสื่อชุมชนของชาวบ้านในเครือข่ายของศูนย์ศึกษาและพัฒนาเกษตร(ห้วยหิน)พบว่า การมีบทบาทการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสาร คือบทบาทในการวางแผน ร่วมประชุม อยู่ในระดับมากที่สุด มีบทบาทในฐานะผู้รับสารคือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของศูนย์ฯ(อบรม/สาธิตฯ)การขอข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับประโยชน์ที่ชาวบ้านในเครือข่ายของศูนย์ศึกษาและพัฒนาเกษตร(ห้วยหิน)ได้รับคือ การสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้จากโครงการหรือกิจกรรม(อบรม/สาธิตฯ)ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

Subject : Participatory Community Communication In Agricultural Development

The purpose is to study the communication procedure participates in Development Agricultural processes in its community, the role of using communication and various kinds of mass media in community for developing Agriculture and the role of community towards social media in Khao Hin Sorn Royal Development Study Center, Khao Hin Sorn Community Radio Station and the Study Center and Development of Agro Forestry (Huai Hin) and group samples which located on such area about 324 persons by researching process in term of quality as well as quantity. The instruments are questionnaires and interviewing.

As a result of studying the format of communication process to participate in we found that Khao Hin Sorn Royal Development Study Center has organized another local education center by introducing agriculturists who have their ideas and skill participate in being an expert or a speaker to relay his/her ideas to other agriculturists. Moreover, agriculturists in the local area will have a chance to participate in presenting their problem and requirement and accompany in finding the way to operate and solve their problem respectively. SWOT Analysis has been applied to use by asking their ideas, problems and requirement of each agriculturists.

Regarding to Khao Hin Shorn Community Radio Station, they use community leaders and government officers joining to be a moderator. Furthermore, the community leaders of every community participate to be a committee of the Khao Hin Shorn Community Radio Station as well. Regarding to the Study Center and Development of Agro Forestry (Huai Hin), the communication between the Study Center and community have been done through activities such as: setting up a training program, making a presentation / demonstration, attend the meeting, usually talk each others for exchanging the idea and experiences in doing Agro Forestry as basis.

The role of communication and applying various kinds of media to be used in community has the most important role for developing Agriculture. Both human media and activity media can give the useful information for earning a living of agriculturists. Besides, media can help Agriculturalists in solving their problem they have faced and/or educate their knowledge since they have less education. These affection cause the restoration modifies and the livelihood improves accordingly.

The role of the community towards mass media community development of Khao Hin Sorn and the Study Center of Agro Forestry (Huai Hin) by consider from having role and share in the sense of all of the communication process and many communication activities of 324 agriculturists found that a role of the agriculturist is act as a receiver in attending a project, activity, training, demonstration and etc. stand in high level and participating in the least is a role in being a producer or the messenger whom is

participating to perform a mass media production that uses in the project and the activity such as (training / demonstration, etc.) Because of their less education in mass media production so participating is quite more difficult.

For the advantage that the agriculturist receives mass community media of Khao Hin Sorn Royal Development Study Center found that having chance in presenting his/her idea or opinion in the project, activity such as (training, demonstration, etc.), and receiving new information and/or the new knowledge stay in high levels.

The result of studying the role of community towards mass media community development of Khao Hin Sorn Community Radio Station found that participating role in every aspects neither in messenger or producer and a role in being a receiver or the listener are in a little levels up to the least.

For the advantage that the agriculturists receive mass community media of Khao Hin Sorn Community Radio Station found that receiving new knowledge, new information from the radio program and having a chance to show idea/opinion is in high levels.

Studying the role of community towards mass media community development under the network of the Agro Forestry Development and Study Center (Huai Hin) found that having the role participates in being a messenger or producer substance and being a role in planning, sharing are the most. For the role of receiver substance, attending the activity of Study Center (training/ demonstration, etc.) and asking for more information stay in the high level.

For the advantage that villagers under the network of the Agro Forestry Study Center (Huai Hin) receive are the new information and knowledge they gained from the project or activity such as (training/ demonstration, etc.) can apply to be used in earning a living is the most.